

Wskaźniki ekologiczne zespołów roślinnych Polski

Termin: 2009-10-19 - 2013-10-18

Kierownik: [Ewa Roo-Zielińska](#)

Wykonawcy: Ewa Roo-Zielińska

Numer projektu: N N304 1362 37

(projekt własny)

W polskiej literaturze brak jest opracowania, które wiązałoby zespoły roślinne Polski z charakterystycznym dla nich zestawem wskaźników ekologicznych. W roku 2001 ukazał się "Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski" W. Matuszkiewicza. Do prezentacji systemu zbiorowisk roślinnych, podstaw ich różnicowania i opisu taksonów Autor zastosował kryterium florystyczne (skład gatunków charakterystycznych i wyróżniających). Przede wszystkim w tym opracowaniu, a także w innych klasycznych podręcznikach ekologii roślin (m.in. Falińska 2004), czy fitosocjologii (Scamoni 1967), a także w opracowaniu "Zespoły leśne Polski" (J.M. Matuszkiewicz 2001) znajdują się opisy warunków siedliskowo-ekologicznych, w których występują zbiorowiska roślinne. Na tych podstawach nie jest możliwe przeprowadzenie w sposób ilościowy (mierzalny) wielokierunkowych ocen warunków siedliskowych, w których występują określone fitocenozy, a także przeprowadzenie różnego typu analiz porównawczych. Według W. Matuszkiewicza (2001) gatunki charakterystyczne, wyróżniające i o wysokiej stałości mogą być subtelnymi wskaźnikami ekologii zbiorowiska roślinnego, co pozwoliło na zdefiniowanie najważniejszego celu projektu, tzn. opracowanie charakterystyki siedliskowo-ekologicznej jednostek fitosocjologicznych, a zwłaszcza zespołów roślinnych (na podstawie ich charakterystycznej kombinacji gatunków) przy wykorzystaniu tzw. wskaźników ekologicznych.

Znaczenie projektu polega przede wszystkim na tym, że:

1. ustalony zostanie skład charakterystycznych kombinacji gatunków dla poszczególnych zespołów roślinnych Polski,
2. opracowany zostanie zestaw wskaźników ekologicznych dla wszystkich gatunków charakterystycznych, wyróżniających i o wysokiej stałości tworzących zespoły roślinne (i wyższe syntaksony) Polski; znajdują się w nim m.in. cechy morfoanatomiczne, demograficzne, fitogeograficzne (wyrażone przez symbole) oraz liczby wskaźnikowe ekologicznych skal Ellenberga i Zarzyckiego - określające wymagania ekologiczne poszczególnych gatunków względem warunków środowiska przyrodniczego - klimatycznych (światła, temperatury, stopnia kontynentalizmu) oraz glebowych (m.in. wilgotności, kwasowości, zawartości azotu i humusu),
3. określone zostaną spektra ekologiczno-siedliskowe (zakres wartości wskaźników ekologicznych) dla wszystkich jednostek fitosocjologicznych wyróżnionych przez W. Matuszkiewicza (2001).

Pozwoli to na zastąpienie werbalnego opisu warunków ekologiczno-siedliskowych przez oceny ilościowe, bowiem wyżej wymienione cechy jednostek syntaksonomicznych wyrażone zostaną wartościami liczbowymi. Ułatwi to analizę porównawczą spektrów biologicznych, fitogeograficznych i siedliskowych zespołów roślinnych, a także wyższych jednostek fitosocjologicznych.

Przy założeniu, że charakterystyczna kombinacja gatunków wystarczy do oceny warunków ekologicznych, planowane opracowanie może być wykorzystane:

1. przy konstrukcji map przestrzennego zróżnicowania badanych obszarów, zwłaszcza ze względu na: (a) charakterystyki roślinności (na podstawie cech przystosowawczych samych gatunków roślin), (b) zasięgi geograficzne, jak i (c) warunki siedliskowe (na podstawie roli wskaźnikowej roślinności względem cech klimatu i właściwości gleb),
2. w różnych kierunkach działań praktycznych, m.in. takich jak: (a) ochrona przyrody (m.in. regeneracja i degeneracja zbiorowisk leśnych, ocena różnorodności biologicznej), (b) planowanie przestrzenne (zwłaszcza w syntezach badań ekofizjograficznych) (c) prognozowanie zmian klimatu (zwłaszcza w obliczu globalnego ocieplenia) na podstawie możliwych do przewidzenia reakcji gatunków na poszczególne scenariusze klimatyczne.

Publikacje

Monografie od 2013 roku

- Roo-Zielińska Ewa: [Wskaźniki ekologiczne zespołów roślinnych Polski](#). Warszawa: Wydawnictwo Akademickie Sedno, 2014 - 387 s.